

Posudek na disertační práci MgA. Josefa Mazana

„Nové interpretační prostředky v české soudobé hudbě pro kytaru“

Disertační práce Josefa Mazana zkoumá jednotlivé interpretační prostředky v dílech soudobých českých skladatelů, třídí je, popisuje, precizuje jejich zápis, zkoumá jejich vazbu na užitou dynamiku a zabývá se též způsoby instrumentace (nástrojové stylizace) v rámci kytarové hry a jejich možnostmi. Práce je určena zejména soudobým autorům, ale i interpretům sólových kompozic pro kytaru. Nové interpretační techniky jsou mapovány na podkladě analýz vybraných děl. V rámci předložené práce bylo dle slov autora podrobeno podrobné analýze 19 vybraných děl (dopočetl jsem se 20-ti) a na přiložených CD je dokumentováno též výborné koncertní provedení všech analyzovaných skladeb. Povaha práce je tedy spíše empirická. Vychází z interpretační praxe a výsledky konkrétních zkušeností formuluje a zobecňuje. Domnívám se, že jde o práci velmi důkladnou, přínosnou a užitečnou. Z hlediska svého rozsahu splňuje rovněž daná kritéria - má 238 stran.

Celá práce je rozvržena do 6 kapitol. První kapitola vymezuje a specifikuje celou problematiku, druhá předkládá tradiční techniky, třetí a čtvrtá – stěžejní kapitoly – se zabývají analýzami vybraných kompozic (3. kap.), a posléze (4. kap.) jsou jevy analýzami získané klasifikovány, pátá se zabývá problematikou nástrojové stylizace (instrumentace) a konečně kapitola závěrečná přináší shrnutí celé problematiky, uvádí bibliografii a diskografii (viz přiložená CD).

V rámci analýz 3. kapitoly je rozboru podrobeno celkem 20 kompozic českých skladatelů. Pořadí jednotlivých analýz je abecední dle příjmení autorů skladeb.

Ivo Bláha: Zoolekce (1984 – 1987)

Jarmil Burghauser: Sarabande et toccata (1968)

Vít Clar: Danzas (2000)

Eduard Douša: Variační fantazie (Fantazia Concertante pro kytaru? 1987)

Petr Eben: Tabulatura Nova (1979)

Petr Eben: Mare Nignum (1981)

Jindřich Feld: Sonata per chitarra (2003)

Jan Frank Fischer: Preludia (1971)

Alois Hába: Sonáta pro kytaru op. 52 (1943)

Alois Hába: pro čtvrttónovou kytaru sólo - Suita č. 1, op. 54 (1943); suita č. 2, op.63 (1947)

Martin Hybler: Vůně vyhaslých stínů, op. 14 (1999)

Václav Kučera: Diario, omaggio a Che Guevarra (1971)

Vlastislav Matoušek: Hexachordon (2000)

Jan Meisl: Hawara (2014)
Jana Obrovská: Quatre Images du Japon (1984)
Štěpán Rak: Balalajka (1989)
Štěpán Rak: Song for David (1989)
Štěpán Rak: Vůně lípy (2012)
Oldřich Semerák: Suita Giocosa (1989)
Štěpán Urban: Impromptus (1963)

Jak vyplývá z uvedeného výběru, vybraná díla pro sólovou kytaru pokrývají více než 70 let historie české kytarové tvorby (1943 – 2014). V tomto smyslu je výběr skutečně reprezentativní. Může být zdrojem hlubokého poučení pro zájemce o kytarovou tvorbu, ať už z hlediska autorského nebo interpretačního. V následující čtvrté kapitole jsou v abecedním pořádku probírány jednotlivé typy technik, které byly na základě jednotlivých analýz identifikovány – včetně mikrintervaliky. Jsou děleny na tři kategorie: techniky pravé ruky, techniky levé ruky a perkusivní techniky. Domnívám se, že toto rozdělení je správné a přispívá k přehlednosti výsledků analýz. V závěru kapitoly (4.4, str. 202) je uvedena přehledová tabulka.

Následující, pátá kapitola, rovněž vychází z jednotlivých analýz a pojednává o problematice kytarové instrumentace. Opět je rozčleněna do tří pododdílů: levá ruka, pravá ruka a dynamika. Je to velmi přehledné rozdělení, včetně uvedení podkapitol s příklady méně vhodné či nevhodné instrumentace a naopak i s příklady dobrého nástrojového posazení.

Jak již bylo řečeno, v šesté kapitole dochází ke shrnutí celé problematiky.

Nyní si dovolím několik otázek, popř. připomínek či námětů.

Kapitola 3:

- V případě rozboru skladby Eduarda Douši - nejedná se o kompozici Fantazia Concertante pro kytaru z roku 1987 ?(V soupise skladeb autora jsem totiž nenalezl titul „Variační fantazie“ ?)
- Dále konstatuji, že u všech analyzovaných kompozic je uveden rok vzniku, pouze u dvou nikoliv – u skladby Doušovy a též u skladby J.F. Fischera „Preludia“ (opět - v seznamu jeho skladeb je uveden název „Preludia pro sólovou kytaru“ - je to tatáž skladba?), to je určitá nedůslednost – doporučuji doplnit (v tomto posudku jsem tak již učinil).

Kapitola 4:

- Pizzicato (str. 162) - doporučuji sloučit podkapitoly týkající se obvyklého pizzicata a pizzicata ala Bartók. Chápu to jako spojitou problematiku (samozřejmě v oddělených odstavcích).
- Lituji, že jsem nenalezl odstavec, který by se týkal vedle prstové techniky též možnosti hry jinými předměty. Podle mého soudu by to patřilo jednak do oblasti techniky pravé ruky, popřípadě též do statě o barvě – tj. instrumentace.

Kapitola 5:

- Chybí mi pasáž, která by přinášela informaci o charakteristice a barvě jednotlivých strun nástroje. Domnívám se, že je to významná součást problematiky instrumentace.
- Problematika rejstříků nástroje – je uvedena v kapitole čtvrté. Domnívám se, že jde nejenom o problematiku pravé ruky, ale rovněž o fenomén barevný. Zařadil bych to proto jednak do kapitoly čtvrté – tak jak tomu jest a zároveň (v poněkud jiném nasvícení) do kapitoly páté – je to nejenom technika, ale i nositel barvy a dynamiky (viz zcela správný odkaz v textu na str. 226). A ještě maličkost: dávám ke zvážení, zda by nebylo přesnější uvádět tři rejstříkové přirozenosti nástroje – základní (naturale) – sul ponticello – sul tasto. Berte to prosím jako námět.

Dovoluji si ještě upozornit na ne zcela přesné odkazy na literaturu. Např. na straně 8 a 9 je pod čarou zřejmý odkaz na sborník studií „Orchestrace jako otevřený proces“, Triga, Praha 2009, ISBN 978-80-904506-0-8. Avšak je uveden poněkud zmatečně – SOMMER, L. „Instrumentační problematika harfy a kytary, s. 339-400. Pod tímto odkazem nikdo tuto stať (která je součástí výše zmíněného sborníku) nenalezne – pod tímto odkazem prostě neexistuje.

Na konec svých postřehů jsem si nechal konstatování pochvalná:

- Velmi chválím skutečnost, že práce obsahuje poukazy ke zjevným nešikovnostem v nástrojové stylizaci s příslušnými notovými ukázkami a doporučením k jejich řešení.
- Totéž v inverzi – příklady dobré nástrojové stylizace – rovněž s notovými ukázkami. Domnívám se, že to může přispět ke zlepšení tváře nových kompozic pro kytaru. Vždyť nešikovnosti jsou nejenom technicky obtížné, ale zpravidla též nikoliv ideálně zní.
- Dále velmi vítám stať o možnostech použití mikrointervalů.
- Jako velmi dobrou věc vidím též informaci o 5-ti prstové technice Štěpána Raka.

Závěrem konstatuji, že s předloženou disertační prací se setkávám s ročním odstupem již po druhé. Přibližně před rokem (27.5. 2016) jsem po prohlédnutí práce vyjádřil přesvědčení, že by bylo dobré ji ještě doladit, podrobit nové redakci – zejména z hlediska exaktnosti sdělení, taktéž provést důkladnou jazykovou korekturu apod. Konstatoval jsem, že v žádném případě nepodceňuji přínosné části práce, avšak podpořil jsem stanovisko, že je moudřejší práci dotáhnout dříve, než bude podrobena oponentuře a posléze obhajobě. V rámci tohoto posudku prohlašuji, že k doladění celé práce došlo, že sporné části byly opraveny a doplněny. Práce je na výsost poctivá a užitečná ve vztahu ke svému oboru.

Doporučuji, aby předložená práce MgA. Josefa Mazana „Nové interpretační prostředky v české soudobé hudbě pro kytaru“ byla přijata jako disertační práce k obhajobě, a aby na tomto základě, společně s výkonem interpretačním (viz příslušný koncert), byla MgA. Mazanovi udělena hodnost PhD.

V Praze, 10. 6. 2017

Prof. Ivan Kurz